

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Інна Володимирівна ШЕВЧУК,

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права,
info@univer.km.ua

УДК 351.863

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЙ

Розглянуто сутність категорії «загрози економічній безпеці України» та сформовано визначення з урахуванням існуючої політико-економічної ситуації в країні, тобто економічна безпека держави — це стан держави та інститутів влади, за якого максимально забезпечуватиметься захист національних інтересів, у тому числі економічних, та соціально орієнтований розвиток країни. Виокремлено три основні складові економічної безпеки держави, а саме: економічну незалежність, стійкість і стабільність національної економіки, здатність до саморозвитку і прогресу, які повинні підтримуватись за рахунок високого рівня продуктивності праці й капіталу, високої ефективності виробництва національного продукту, високого рівня якості продукції та послуг, їх конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Встановлено, що реальні та потенційні загрози економічній безпеці держави потребують виваженої та структурованої політики держави попередження їх виникнення та ліквідації наслідків. Досліджено основні причини появи загроз економічній безпеці. Проаналізовано зміну та тенденції основного макроекономічного показника економіки країни — ВВП, що відображає ринкову вартість усіх кінцевих товарів та послуг, які виготовлені за рік у всіх галузях економіки, за період 2014–2016 роки та три квартали 2017 року. Окресле-

но основні тенденції прояву загроз економічній безпеці в умовах існуючої нестабільної політико-економічної та соціальної ситуації. Відмічено, що найнебезпечнішими є потенційні загрози, які потребують ґрунтовного вивчення та ретельного аналізу, оскільки їхній прояв неочікуваний, серед яких — обмеження доступу до джерел іноземного фінансування; зростання кількості безробітних у світі; посилення демографічної кризи; зниження рівня доступності освіти й медичних послуг; виникнення та активізація міжнаціональних конфліктів; погіршення екологічної ситуації. Визначено основні напрями попередження та подолання негативних наслідків загроз екзогенного та ендогенного характеру для підвищення добробуту населення й забезпечення економічної безпеки держави.

Ключові слова: державна політика, економічна безпека держави, загрози економічній безпеці, потенційні та реальні загрози.

В умовах сучасної нестабільної політичної та соціально-економічної ситуації в країні, подолання агресії з боку Російської Федерації ключовим пріоритетом державної політики є подолання економічної кризи та гарантування економічної безпеки держави. Агресія з боку РФ вкрай негативно вплинула на соціально-економічний розвиток країни, критично погіршила макроекономічні показники та іміджеві перспективи України на міжнародному ринку.

Потенційні та реальні загрози економічній безпеці держави потребують виваженої політики держави з метою усунення та попередження причин їх прояву, формування з виробленням комплексу превентивних заходів. Саме тому актуальним є правильне визначення впливу загроз, внутрішніх і зовнішніх, та заходів державної політики у відповідному напрямі.

Зазначена проблема завжди перебувала в полі зору та була пріоритетною як науковців у сфері державного управління, а також юристів, економістів, політологів тощо. Вивченню різних аспектів національної економічної безпеки присвятили свої дослідження та наукові праці низка науковців, а саме В. Білоус, З. Варналій, Я. Жаліло, І. Мішина, В. Мунтян, Г. Пастернак-Таранушенко, Г. Ситник. Проте агресія з боку РФ та кризові явища в національній економіці довели неготовність держави протистояти зовнішнім загрозам та неефективність шляхів щодо виявлення та попередження потенційних та реальних загроз як економічній безпеці, так і національній безпеці, що й актуалізує обрану тему дослідження.

Мета — визначення впливу загроз економічній безпеці України в умовах існуючої політичної та соціально-економічної ситуації та обґрунтування основних напрямків мінімізації загроз економічній безпеці України в умовах сьогодення.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання: дослідити роль та значення економічної безпеки держави в умовах нестабільної ситуації в країні; розкрити сутність загроз економічній безпеці країни; структурувати реальні й потенційні загрози та визначити конфліктні ситуації, які в подальшому можуть перетворитись в загрози; сформулювати основні напрями та запропонувати заходи державної політики щодо попередження виникнення та усунення наслідків загроз як для економічної сфери, так і для держави в цілому.

Високий рівень фінансової залежності, проблеми внутрішнього характеру й дестабілізуючі чинники стають передумовою зниження економічної, а в кінцевому рахунку і національної безпеки. Саме тому необхідною умовою для стабільного розвитку країни є захист життєво важливих інтересів громадян, суспільства і держави. Постійна зміна характеру й рівня зовнішніх та внутрішніх чинників розвитку національної економіки акцентує увагу на необхідності ґрунтовного дослідження питання забезпечення економічної безпеки, визначення та структурування зовнішніх та внутрішніх загроз з метою створення умов для сталого розвитку економіки, зростання добробуту громадян та гарантування державного суверенітету України.

Категорія «загроза» є однією із ключових у понятійному апараті економічної безпеки. Загалом, загрозу визначають як багатоаспектне, комплексне поняття, що зумовлене станом, основними тенденціями, діяльністю або бездіяльністю, що негативно впливають на стан сфер, що у своїй сукупності формують національну безпеку.

Деякі науковці відзначають, що поняття «загроза» має залежне значення до поняття «небезпека». Науковці акцентують увагу на тому, що небезпека національним інтересам є практичними діями держави (або їх груп), юридичних осіб щодо завдання шкоди національним інтересам іншої країни, тобто процес безпосереднього практичного завдання шкоди національним інтересам держави.

Г. Ситник зазначає, що при визначенні поняття «загроза» є важливим при визначенні її сприйняття, бо саме від цього залежить вибір сил, засобів, форм, методів, способів реагування на загрозу. Очевидно, що ключову роль відіграє якість та повнота зібраної інформації про фактори (явища, події, процеси), які породжують загрози [1, с. 135].

У Законі України «Про основи національної безпеки України» визначено поняття загрози національній безпеці, що складають наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України [2].

Щодо загроз в економічній сфері, то економічну безпеку можна визначити як спроможність національної економіки забезпечити незалежний розвиток, стабільність інститутів громадянського суспільства, достатній оборонний потенціал держави за різних несприятливих умов та подій, здатність держави захистити національні інтереси від зовнішніх і внутрішніх загроз [3, с. 151].

Виділяють три основні складові економічної безпеки держави, а саме: економічну незалежність, стійкість і стабільність національної економіки, здатність до саморозвитку і прогресу, які повинні підтримуватись за рахунок високого рівня продуктивності праці й капіталу, високої ефективності виробництва національного продукту, високого рівня якості продукції та послуг, їх конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках [4, с. 389].

Стан національної економіки, при якому досягається збалансованість макроекономічних відтворювальних пропорцій є макроекономічною безпекою держави. А основним макроекономічним показником економіки країни є ВВП (валовий внутрішній продукт), що відображає ринкову вартість усіх кінцевих товарів та послуг, які виготовлені за рік у всіх галузях економіки. Виділяють номінальний ВВП (виражається в поточних (фактичних) цінах поточного року) та реальний ВВП (виражається у цінах попереднього (або будь-якого іншого базового) року (з поправкою на інфляцію)). У реальному ВВП визначається, якою мірою зростання ВВП залежить від виробництва, а не від збільшення цін. У табл. 1 відображено зміни номінального та реального ВВП за 2014–2016 роки.

Таблиця 1

Роки	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Різниця	
	у фактичних цінах	у цінах попереднього року	Реальний	Номінальний
2014	1 566 728	1 365 123	-201 605	-12,9 %
2015	1 979 458	1 430 290	-549 168	-27,7 %
2016	2 383 182	2 034 430	-348 752	-14,6 %

Примітка: [5].

Аналіз даних дає змогу виокремити тенденцію до зростання показника номінального та реального ВВП. Проте якщо порівняти номінальний і реальний ВВП одного і того ж року можемо зробити висновок, що тенденція є якраз негативною, оскільки показник реального ВВП подається з урахуванням інфляції. Такі розбіжності у двох показниках свідчить про значний півень інфляції. Хочемо звернути увагу, що у 2017 році становив 113,7 %, а в січні 2018 року — 101,5 %.

Таблиця 2

2017	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Різниця	
	у фактичних цінах	у цінах попереднього року	Реальний	Номінальний
I квартал	583 882	508 327	-75 555	-12,9 %
II квартал	656 977	567 658	-89 319	-13,6 %
III квартал	821 277	695 639	-125 638	-15,3 %
IV квартал	-	-	-	-

Аналогічна картина спостерігається й у трьох кварталах 2017 року (табл. 2). Слід підкреслити, що статистичні розрахунки ведеться з урахуванням офіційного рівня інфляції, тоді як на споживчому ринку цей показник може суттєво відрізнятись, найчастіше в сторону збільшення.

Кризова ситуація, яка сформувалася в національній економіці під впливом економічних та неекономічних факторів, які охоплюють комплекс загроз економічній безпеці України. Цей перелік повинен бути визначений у чинних законодавчих актах з національної безпеки, повинен бути повністю переглянутий із визначенням системних та додатково набутих загроз за кожною складовою економічної безпеки [6, с. 210].

Головним у процесі гарантування економічної безпеки країни є визначення переліку загроз, які реально або потенційно можуть деструктивно вплинути на національну економіку та формування пропозицій щодо попередження та нейтралізації їхнього впливу на економічну ситуацію в країні [7, с. 11].

Погоджуємося із О. Л. Хильком у питанні відсутності класифікації загроз за об'єктом, місцезнаходженням, джерелами небезпеки, масштабами можливих наслідків, ступенем сформованості загрози та іншими критеріями. Тобто нормативно-правовій базі при визначенні загроз національній безпеці держави зазначено існуючі прояви певних загроз, класифікованих за сферами життєдіяльності. Разом з тим не зазначено джерел загроз, що унеможливає їх попередження і зусилля, спрямовані на подолання наслідків [8, с. 9].

Аналізуючи норми законодавства України у сфері національної безпеки, можна виділити такі реальні та потенційні загрози економічній безпеці держави, а саме: помітне скорочення внутрішнього валового продукту, зниження інвестиційної та інноваційної активності й науково-технічного та технологічного потенціалу; послаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки; відсут-

ність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення; критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку; критичні обсяги державних (зовнішнього і внутрішнього) боргів; небезпечно для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу у стратегічних галузях економіки; неефективність антимонопольної політики та механізмів державного регулювання природних монополій; критичний стан із продовольчим забезпеченням населення; неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження; «тінізація» національної економіки тощо [2].

На думку В. В. Мартиненка, серед ключових загроз економічній безпеці можна виділити:

1. Нестабільність світової економічної системи, що веде до диспропорцій у світовій торгівлі та інвестиційних потоках та значна тривалість періодів дефіцитної бюджетної політики країн-лідерів, різкі коливання валютних курсів, відсоткових ставок та індексів фондових ринків.

2. Кризові явища у світовій економіці, що мали переважно національний характер, міжнародні наслідки й потенційно глобальний характер.

3. Експансія країн-лідерів на ринки найбільш слабких країн, руйнування місцевої економіки та експортуванням чужих соціокультурних цінностей.

4. Дефіцит ресурсів, зокрема енергетичних, провокує зростання цін на паливо та викликає істотні зміни у структурі споживання населення в переважній більшості країн світу [9, с. 40–41].

До сукупності загроз, що активно проявляються у всіх сферах життя та несуть негативні наслідки як для економіки держави, так і для кожного громадянина можна віднести:

1. Низький рівень конкурентоспроможності економіки, викликаний високою енергоємністю і низькою якістю продукції, високою собівартістю.

2. Знецінення національної валюти.

3. Нестабільний валютний курс.

4. Помітний вплив цінових коливань на світових енергетичних ринках на цінову структуру внутрішнього ринку.

5. Зростання частки тіньового сектору.

6. Високий рівень інфляції.

7. Згорання промислового виробництва.

8. Зростання рівня економічної злочинності (ухилення від сплати податків, корпоративний шантаж, рейдерство, незаконне захоплення приміщень, виробничих площ, земельних ділянок тощо).

9. Зниження рівня економічної активності, насамперед, інвестиційної. Воєнний конфлікт, макроекономічна нестабільність, втрата купівельної спроможності як населенням, так і корпоративним сектором є базовими умовами згортання інвестиційної активності інвесторів. Оскільки викликають значні суперечності та різниця мети іноземних інвесторів і інтересів великого бізнесу й політиків.

10. Експортно-імпортна незбалансованість, що веде до появи від'ємного сальдо.

11. Нераціональність структури експорту, яка спричинена переважанням частки сировинної продукції.

12. Неefективна структура підтримки конкурентоспроможності експорту.

13. Надмірна залежність процесу реформування національної економіки від надання іноземної допомоги та міжнародних траншів.

14. Зростання рівня зовнішнього боргу та нераціональне використання іноземних кредитів.

15. Помітна відмінність у рівні соціально-економічного розвитку регіонів країни, що перешкоджає міжрегіональній інтеграції.

16. Стагнація аграрного сектору.

17. Зростання майнового розшарування суспільства.

18. Помітне зниження рівня добробуту громадян, зростання рівня безробіття.

19. Зниження платоспроможності населення.

20. Значна міграція працездатного населення за кордон (навчання, сезонні роботи, на постійне місце проживання).

21. Посилення міжнаціональної напруги.

22. Відплив наукових кадрів за кордон, що веде до руйнування науково-технічного потенціалу.

23. Корумпованість владних інститутів.

24. Зацікавленість великого бізнесу в нерегульованості соціально-економічної ситуації та відсутності державного контролю та нагляду.

Проте найнебезпечнішими та найнепередбачуванішими є потенційні загрози, які потребують ґрунтовного вивчення та ретельного аналізу, оскільки прояв потенційної загрози неочікуваний, непередбачуваний суб'єкт, що її реалізує, причини, які спричиняють її виникнення, та незрозумілі наслідки таких загроз. Саме тому нами було систематизовано загрози, які, на наш погляд, є потенційними, проте можуть здійснити значний вплив на національну безпеку та економіку. До таких загроз ми віднесли:

1. Обмеження доступу до джерел іноземного фінансування.

2. Зростання кількості безробітних у світі, що призведе до підвищення рівня нелегальної міграції.

3. Посилення демографічної кризи, зменшення природного приросту населення, як наслідок — втрат через воєнний конфлікт у зоні АТО й зниження добробуту населення.

4. Зниження рівня доступності освіти й медичних послуг.

5. Виникнення та активізація міжнаціональних конфліктів може призвести до початку збройного конфлікту за автономію.

6. Погіршення екологічної ситуації може призвести до природних та техногенних катастроф.

Кризові явища, що характеризують розвиток національної економіки, зумовили визначення внутрішніх загроз для економічної безпеки держави як такі, що значно перевищують небезпеку зовнішніх та можуть призвести до соціального вибуху, загальнонаціональних техногенних та екологічних катастроф, істотного обмеження можливостей керівництва держави вирішувати внутрішні проблем та діяти на міжнародній арені [10, с. 47]

Саме тому розробка комплексу заходів або напрямків державної політики щодо попередження виникнення та ліквідації наслідків впливу загроз на економічну безпеку потребує зусиль та відповідної нормативно-правової й наукової бази. На наш погляд, що таких кроків можна віднести:

1. Вдосконалення існуючої нормативно-правової бази, зокрема в частині посилення захисту економічної та інформаційної безпеки. Так, Верховна Рада України 16 січня 1997 р. схвалила Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України, що стала основою для Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. Також важливими нормативно-правовими актами України є Стратегія національної безпеки України від 26 травня 2015 р. та Воєнна доктрина України від 24 вересня 2015 р., що передбачають створення нової системи забезпечення національної безпеки України як протидії актуальним загрозам. Проте в нових нормативно-правових актах необхідно звертати не тільки на актуальні загрози, а й на потенційні, спрогнозувати можливі конфлікти та методи їх попередження. Особливо це стосується прикордонних областей.

2. Радикальна структурна перебудова органів публічної влади та переосмислення концепції управління.

3. Вироблення програми реструктуризації та модернізації національної економіки.

4. Пошук шляхів поповнення золотовалютних запасів держави.

5. Зниження рівня інфляції.

6. Стабілізація національного курсу валюти та збереження її від знецінення.

7. Створення умов для активізації підприємницької діяльності та державної підтримки малого і середнього бізнесу через зменшення митного навантаження, забезпечення пільгового оподаткування, інвестування державних коштів у модернізацію обладнання й надання преференції на вітчизняних ринках збуту.

8. Розбудова розвиненої інституціональної ринкової інфраструктури, в тому числі побудова ефективного господарського механізму з підготовкою відповідної нормативно-правової бази.

9. Ефективна реалізація регіональна соціально-економічних програм.

10. Пошук і активна розробка альтернативних джерел енергоресурсів.

11. Побудова ефективного воєнно-промислового комплексу.

12. Забезпечення умов для розвитку й збереження науково-технічного потенціалу країни.

13. Підвищення зайнятості населення та стимулювання офіційного працевлаштування громадянами.

14. Створення ефективної системи захисту інформаційної безпеки з метою попередження інформаційних атак з боку РФ.

15. На особливу увагу заслуговує питання ведення бізнесу та підтримування партнерських відносин із країною-агресором.

Отже, економічна безпека країни — це стан держави та інститутів влади, за якого максимально забезпечуватиметься захист національних інтересів, у тому числі економічних, та соціально орієнтований розвиток країни. На сьогодні сучасні ендегенні та екзогенні негативні явища в Україні ставлять її економічну безпеку під загрозу, що веде до падіння рівня виробництва, збільшення економічної залежності від міжнародних організацій й інших держав, масовому зубожінню населення.

Різновекторність геополітичних впливів на Україну в умовах неефективної системи гарантування її безпеки, активізації воєнного конфлікту на Сході країни та потенційні конфлікти біля її кордонів, критична залежність національної економіки від міжнародних траншів обумовлюють значну уразливість держави, знижують вплив та послаблюють її імідж на міжнародній арені та можуть призвести до перетворення країни у периферійну зону світової економіки, потенційний сировинний придаток або транзитну зону.

Головним пріоритетом національних інтересів, враховуючи політичну ситуацію, є захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи держави. Тому визріла об'єктивна необхідність перегляду та вдосконалення наявних й розробка нових механізмів стратегічного управління економічною безпекою України, захистом та гарантуванням безпеки держави у всіх сферах, що позитивно вплине на життєздатність національної економіки та сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності держави на міжнародних ринках, підвищенню рівня життя і добробуту громадян.

Список використаних джерел

1. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади). К. : НАДУ, 2011. 730 с.
2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://goo.gl/YVWHjw>.
3. Цвігун Т. В. Економічна безпека в системі національної безпеки України. *Економіка та суспільство*. Вип. 11. К., 2017. С. 150–156.

4. Національна економіка / за ред. П. В. Круша. 2-е вид. К. : Каравела, 2008. 428 с.
5. Валовий внутрішній продукт / Минфин. URL : <https://goo.gl/3u1CGv>.
6. Пугач О. А. Класифікація та систематизація загроз економічній безпеці держави і системі національної безпеки. *Економіка і організація управління*. 2014. № 1 (17) — 2 (18). С. 209–217.
7. Бобох Н. М., Протасюк Г. А. Основні загрози економічній безпеці України в умовах кризових явищ. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2014. № 6. С. 10–18.
8. Хилько О. А. Теоретичні засади визначення загроз національній безпеці України та шляхи її забезпечення : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01. К., 2004. 16 с.
9. Мартиненко В. В. Загрози економічній безпеці України в контексті викликів глобалізації. *Економічний часопис — XXI*. 2011. № 7–8. С. 40–43.
10. Економічна безпека держави: оцінювання та стратегічні орієнтири забезпечення. Полтава : ПолтНТУ, 2013. 202 с.

Надійшла до редакції 01.02.2018

Шевчук І. В. Угрозы экономической безопасности Украины в условиях политико-экономических реалий

Рассмотрены сущность категории «угрозы экономической безопасности Украины» и сформулированы определения с учетом существующей политико-экономической ситуации в стране, то есть экономическая безопасность государства — это состояние государства и институтов власти, при котором максимально обеспечивается защита национальных интересов, в том числе экономических, и социально ориентированный развитие страны. Выделены три основных составляющих экономической безопасности государства, а именно: экономическую независимость, устойчивость и стабильность национальной экономики, способность к саморазвитию и прогрессу, которые должны поддерживаться за счет высокого уровня производительности труда и капитала, высокой эффективности производства национального продукта, высокого уровня качества продукции и услуг их конкурентоспособности на внутреннем и внешнем рынках. Установлено, что реальные и потенциальные угрозы экономической безопасности государства требуют взвешенной и структурированной политики государства предупреждения их возникновения и ликвидации последствий. Исследованы основные причины появления угроз экономической безопасности. Проанализировано изменение и тенденции основного макроэкономического показателя экономики страны — ВВП, что отражает рыночную стоимость всех конечных товаров и услуг, которые изготовлены за год во всех отраслях экономики, за период 2014–2016 годы и три квартала 2017 года. Определены основные тенденции проявления угроз экономической безопасности в условиях существующей нестабильной политико-экономической и социальной ситуации. Отмечено, что наиболее опасными являются потенциальные угрозы, которые требуют тщательного изучения и тщательного анализа, поскольку их проявление неожиданный, среди которых — ограничение доступа к источникам иностранного финансирования; рост числа безработных в мире; усиление демографического кризиса; снижение уровня доступности образования и медицинских услуг; возникновения и активизация межнациональных конфлик-

тов; ухудшение экологической ситуации. Определены основные направления предупреждения и преодоления негативных последствий угроз экзогенного и эндогенного характера для повышения благосостояния населения и обеспечения экономической безопасности государства.

Ключевые слова: государственная политика, экономическая безопасность государства, угрозы экономической безопасности, потенциальные и реальные угрозы.

Shevchuk, I. V. Threats to Economic Security of Ukraine in the Conditions of Political and Economic Realities

The essence of the category «threats to economic security of Ukraine» is considered and the definition is determined taking into account the current political and economic situation in the country, that is, the state economic security is the state of the country and institutions of power, in which the protection of national interests, including economic and social ones, will be maximally protected as well as development of the country. The three main components of economic security of the state are distinguished: economic independence, steadiness and stability of the national economy, ability to self-development and progress, which should be supported by high level of labor and capital, high efficiency of production of the national product, high level of quality of products and services, their competitiveness in the domestic and foreign markets. It has been established that actual and potential threats to the economic security of the state require a balanced and structured state policy to prevent their occurrence and to eliminate the consequences. The main causes of threats to economic security are investigated. The changes and trends of the main macroeconomic indicator of the country's economy — GDP, reflecting the market value of all finished goods and services produced in a year in all sectors of economy for the period 2014–2016 and three quarters of 2017 are analyzed. The main tendencies of threats to economic security in the conditions of the existing unstable political, economic and social situation are outlined. It is noted that the most dangerous are the potential threats that require a thorough study and thorough analysis, as their manifestation is unexpected, including: limiting access to sources of foreign funding; increase in the number of unemployed in the world; strengthening the demographic crisis; reducing access to education and health services; the emergence and intensification of interethnic conflicts; deterioration of the environmental situation. The main directions of prevention and overcoming of negative consequences of threats of exogenous and endogenous character are determined for increasing the well-being of the population and ensuring the economic security of the state.

Keywords: state policy, economic security of the state, threats to economic security, potential and real threats.

